

ЦЕНТР
ЕКОНОМІЧНОЇ
СТРАТЕГІЇ

Що робити державі зі своїми банками?

Андрій Бойцун, радник ЦЕС, SAGSUR
Дмитро Яблонівський, старший економіст ЦЕС

Плани

Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (лютий 2016 року)

Липень 2016 – нові наглядові ради в держбанках, розроблені стратегії держбанків

Реальність

Грудень 2016
націоналізація Приватбанку

Наслідки

Домінуюче положення держави в усіх сегментах банківських послуг

Частка державних банків на ринку банківських послуг*

	Актив. платіжні картки	Банківські пристрої самообслуг.	Кошти фіз. осіб	Структурні підрозділи	Активи	Кошти клієнтів (фіз. та юр. осіб)	Кошти юр. осіб	Кредити та заборгованість клієнтів
Після націоналізації Приватбанку	75%	75%	62%	60%	56%	56%	51%	38%
До націоналізації Приватбанку	20%	11%	25%	38%	34%	32%	40%	26%

*станом на 01.09.2017

Джерело: НБУ

- Домінуюче положення державних банків в більшості сегментів банківських послуг
- Найбільша частка проблемних кредитів у державних банків (62% - державні банки, 48% - іноземні банки, 24% - українські приватні банки - дані НБУ)
- Протягом 25 років Україна витратила 10 млрд доларів США на рекапіталізацію державних банків (більше 5 млрд доларів вже витрачено на ПриватБанк)

Навіщо державам потрібні банки (політика власності)

Для створення унікальної суспільної користі, яку не створюють приватні банки, наприклад:

Банки розвитку – інвестиції в інфраструктуру

Фінансова інклюзивність

	Погляд розвитку	Політичний погляд
Навіщо Державам Банки	Подолання фіаско ринку: фінансування суспільно корисних проектів, які не є достатньо привабливими для приватних банків	Фінансування політично мотивованих проектів, наближених до влади бізнесменів, державних підприємств
Результат	Фінансування інфраструктури, забезпечення фінансової інклюзивності	Фінансування популістичних проектів, корупція, накопичення «поганих» боргів

Види державних банків:

Унікальна суспільна користь:

- **Універсальні банки**

надають широкий спектр послуг різним сегментам клієнтів

- **«Жертви націоналізації»**

банки було викуплено з метою уникнення «ефекту доміно», коли банкрутство одного великого банку могло спровокувати фінансові проблеми в інших

- **Банки розвитку**

забезпечують фінансування окремих пріоритетних для держави галузей, сегментів клієнтів або конкретних проектів

- **Поштові банки**

можуть забезпечувати фінансову інклюзивність, надаючи послуги там, де їх не готові надавати приватні банки

Державні банки – додаткові ризики для економіки

Оскільки держава часто:

- менш компетентний власник (нижча мотивація)
- може фінансувати держбюджет через держбанки
- може фінансувати держпідприємства через державні банки
- у випадку «захоплення держави» — фінансувати бізнес політиків

Переваги

- Українські державні банки радше є універсальними – пропонують ті самі послуги, що й приватні
- Унікальна суспільна користь?
- Банками розвитку для України стали міжнародні фінансові організації
- Для забезпечення фінансової інклюзивності пропонується залучення Укрпошти

Ризики

- Менш компетентний власник
Вища частка поганих кредитів, ніж в приватних банках
- Може фінансувати держбюджет через держбанки
Купівля держбанками ОВДП
- Може фінансувати держпідприємства через державні банки
Українські державні банки є активними кредиторами державних підприємств – Нафтогазу, Енергоатому, Енергоринку та інших
- У випадку «захоплення держави» — фінансувати бізнес політиків
Компанія Фірташа заборгувала 100 млн доларів Ощадбанку, які банк намагається повернути через суди

Результат – рекапіталізація коштом платників податків

Приватизація – єдиний спосіб уникнути ризиків в довгостроковій перспективі

Аналіз для окремих державних банків

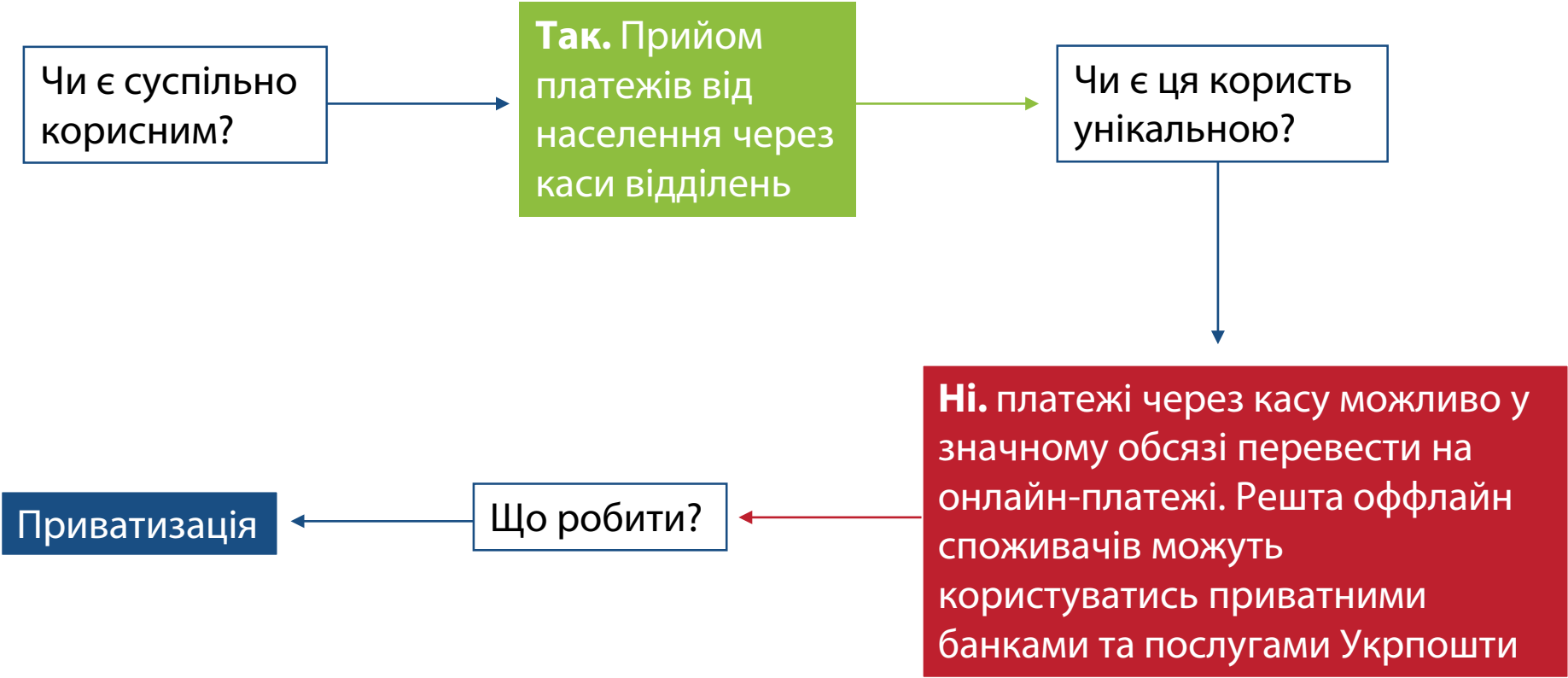

Ощадбанк

Універсальний банк,
немає незалежної
наглядової ради

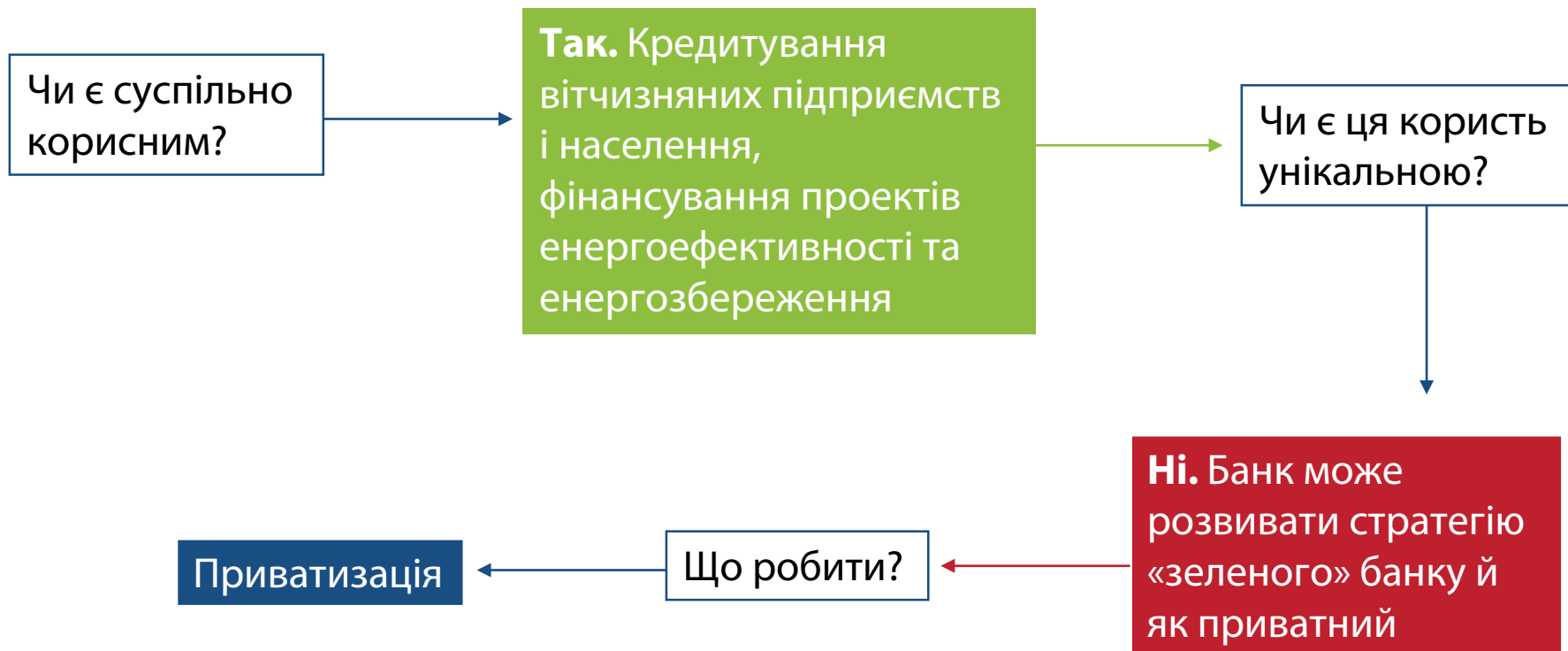
Універсальний банк,
немає незалежної
наглядової ради

Універсальний банк,
«жертва націоналізації»,
в наглядовій раді
більшість незалежних
членів

Укргазбанк

Універсальний комерційний банк, «жертва націоналізації», є незалежна наглядова рада

Чи є суспільно корисним?

Так. Банк є найбільш інноваційним завдяки впровадженню якісних електронних послуг та банківських продуктів. Великий відсоток користувачів в країні

РИЗИК: держава, як власник, менш спроможна підтримувати інноваційність банку. Банк може втратити лідерські позиції

Що робити?

1

Органічне зменшення депозитів у пасивах при обмеженні на кредитування

2

Приватизація

Поштовий банк,
немає незалежної
наглядової ради

Чи є суспільно
корисним?

Так. Окрім поштових
послуг, надає й
фінансові. Контролює
45% від загального
обсягу виплат пенсій
та 28% ринку
переказів

Чи є ця користь
унікальною?

Так. Покриває 100%
території України.
Є стратегічним
держпідприємством,
тому не підпадає під
поточні плани
приватизації

Забезпечення фінансової
інклюзивності населення

Що робити?

Укрпошта

Продати в короткостроковій перспективі (2017-2018)

Продати в довгостроковій перспективі (2019-2023)

Після органічного зменшення депозитів у пасивах при обмеженні на кредитування

УКРПОШТА – забезпечення фінансової інклюзивності

Основними методами приватизації є:

- **продаж частки володіння (акцій)**

Акції державного банку можуть бути продані через їх публічне розміщення (initial public offering – IPO) на біржі або через приватний продаж (тендер, аукціон)

- **продаж портфелю активів,**

Банк розділяють на «поганий» та «хороший». Якісні активи згруповують для подальшого продажу. «Погані» активи часто об'єднують й передають у спеціальну компанію з управління активами

- **ваучерна приватизація**

Ваучери розповсюджуються серед зацікавлених осіб або населення; отримані ваучери можна обміняти на акції. Держава не отримує кошти від такого типу приватизації, а в банк не надходить новий капітал

Для України:

повний продаж банків стратегічному інвестору. За його відсутності — пакет акцій банку кваліфікованому інвестору або міжнародній фінансовій організації через проведення прозорого конкурсу

86% опитаних громадян вважають, що при приватизації найважливіше — залучити стратегічного інвестора із досвідом і планом розвитку, а не отримати максимальну ціну за підприємство, що продається

Щоб зробити державні банки привабливими для інвестора потрібно вирішити питання поганих боргів

~~Повне списання~~

~~Збитки не будуть компенсовані~~

~~Власна робота банків з проблемними активами~~

~~Затратний по часу варіант, який не був ефективним в інших країнах і не був ефективним в державних банках України дотепер~~

Перевод проблемних активів з балансів банків

Максимальна передача ризиків підвищує інвестиційну привабливість для приватизації

- Є переваги та ризики від володіння державними банками
- На нашу думку, єдина можливість нівелювати ризики володіння в довгостроковій перспективі – приватизація
- При приватизації слід віддавати перевагу пошуку стратегічного інвестора
- Для підвищення привабливості банків потрібно розчистити їх баланс від проблемних кредитів

ЦЕНТР
ЕКОНОМІЧНОЇ
СТРАТЕГІЇ

Що робити державі зі своїми банками?

вул. Саксаганського, 36Д,

Київ, 01033, Україна

тел.: (044) 492-7970

office@ces.org.ua

www.ces.org.ua

facebook.com/cesukraine

twitter.com/ces_ukraine